

Dick Sluimers (APG) – Wie graaft zijn talent nog op?

(18/02/2014)

Dit is de eerste preek die ik in mijn leven ga houden en vermoedelijk zal het ook wel de laatste zijn. Toch is het preken mij niet vreemd, want ik heb in mijn leven al heel veel preken aangehoord. Mijn familie komt uit Heusden, een protestante enclave uit het katholieke Brabantse land, en ik kan u zeggen dat je dan redelijk protestant wordt opgevoed. Wel waren wij lid van de Vrijzinnig Protestanten Bond, dus die opvoeding gebeurde gelukkig zeer ondogmatisch. Maar tussen mijn 4e en mijn 12e levensjaar ging ik in Wassenaar, overigens een overwegend katholiek dorp, vele zondagen trouw naar zondagschool om 1,5 uur bijbelles te ontvangen. En wat je op zo jeugdige leeftijd leert, blijft toch wel redelijk hangen.

Ook op vakantie, vaak in Frankrijk, gingen mijn ouders op zondag trouw naar de protestantse kerk. Vaak ging ik mee, alhoewel op jonge leeftijd voor mij een Franse preek niet altijd helemaal te volgen was. Wel weet ik nog dat naar aanleiding van zo'n preek mijn ouders in discussie gingen met een Belgische dominee die, als mede-vakantieganger, eveneens de preek had bijgewoond. Hoe de discussie precies verliep weet ik niet meer helemaal, maar ik herinner mij wel een opmerking van de vrouw van de Belgische dominee. Zij vertelde dat de dominee na zijn eerste preek aan haar had gevraagd wat ze er van vond. Haar antwoord was dat ze de preek wel mooi vond, maar zich wel afvroeg wat ze maandagochtend, als ze met de was bezig was, nu precies aan deze mooie preek had. Ik vond dat wel een praktische benadering en hoop dan ook dat jullie de komende maandagochtend nog even aan mijn preek denken en als je dat in de week wat verder helpt, ben ik meer dan tevreden.

Zijn er nou preken die ik mij herinner, waar ik mijn eigen preek op zou kunnen baseren? Heel eerlijk gezegd, zijn er maar weinig preken die als kind echt indruk op me hebben gemaakt. Wellicht was ik nog te jong, wellicht luisterde ik niet goed of bevatte de preek te weinig aanknopingspunten voor mij. Het enige wat ik mij herinner is, dat ik eens, op bezoek bij een dominee, in zijn uitgeschreven preek in de kantlijn zag staan: 'niet geheel zeker van, dus luid uitspreken'. Sindsdien probeer ik mijn stemvolume altijd wat te matigen.

Toen ik anderen vertelde over mijn voornemen om deze Meesterpreek te houden, was het onderwerp dat me het meest werd aanbevolen: De Dans om het Gouden Kalf. Voor velen blijkbaar een duidelijke associatie met dit kleine gebied aan de Zuid-As. En met de ontwikkelingen in de financiële wereld.

Want veel mensen hebben de afgelopen ontwikkelingen in de financiële wereld beschouwd als het einde van de ‘Dans om het Gouden Kalf’. Voor de niet-Bijbelkenners onder jullie: terwijl Mozes alleen de berg Sinaï optrekt om daar van God de Tien Geboden te ontvangen, blijft hij zo lang weg dat de Israëlieten denken dat Mozes is overleden. Zij vragen zijn broer Aäron om van hun sieraden een gouden stierkalf te maken om een nieuwe God te aanbidden. Aäron geeft toe, maar net als de Israëlieten in grote getale om het Gouden Kalf dansen, komt Mozes terug van de berg, met een stenen tafel met daarop de Tien Geboden. Als een waar leider maakt Mozes korte metten met het kalf. Overigens gooit hij in zijn woede ook de stenen tafel met de Tien Geboden aan diggelen, maar later ontvangt hij van God een nieuwe tafel met de Geboden. Tien Geboden die voor miljoenen mensen een leidraad in hun leven zijn geworden en voor velen nog steeds zijn.

Vanuit het huidige perspectief is het vooral interessant dat de Tien Geboden van Mozes op niet meer dan een half A4-tje passen. Geen dikke code van honderden pagina’s maar tien korte, heldere regels, die zo duidelijk zijn dat ze heden ten dage nog steeds bij vrijwel iedereen bekend zijn. Een duidelijk voorbeeld van principle-based toezicht en niet van rules-based toezicht. Een code die we ruim 2000 jaar later nog allemaal kennen, iets wat je van alle recent opgestelde, vuist dikke codes, vrees ik, over 20 eeuwen niet zal kunnen zeggen. Niet voor niets zeggen de Duitsers: “Oft ist ein kurzen Spruch von mehr Nütz als ein ganzes Buch”.

Geen gouden kalveren, waarover dan wel? Mijn onderwerp komt niet uit de Bijbel, maar komt uit een van de vele verhalen van Anton Pavlovitsj Tsjechov. Volgens velen de beste korte verhalenverteller uit de wereldliteratuur. Anton Tsjechov leefde in het Tsaristische Rusland van 1860 tot 1904. Tsjechov was een typische broodschrijver. Afkomstig uit een arme kruideniersfamilie schreef hij als student korte verhalen voor verschillende kranten om zijn studie geneeskunde te financieren. En toen hij op 26-jarige leeftijd afstudeerde als arts was hij al zo bekend en zo succesvol als schrijver dat hij maar enkele jaren als praktiserend arts bezig is geweest en zich daarna volledig aan het schrijven heeft gewijd.

Het verhaal ‘De letterkunde leraar’ schrijft Tsjechov in 1894; hij is dan 34 jaar oud. De letterkunde leraar gaat over een jonge student die zijn arme studentenbestaan in Moskou heeft verruild voor een baan aan een gymnasium in een provinciestedje ver van Moskou vandaan. Onze jonge student is zeer

tevreden over zijn keuze. Zijn kamer in het prachtige huis van de rector, waar hij in eerste instantie logeert, is geen vergelijk met zijn karige onderkomen in Moskou. En wat bovenal zijn tevredenheid voedt, is het feit dat de rector een jonge, beeldschone dochter heeft, op wie onze student tot over zijn oren verliefd raakt.

Lang verhaal, kort verteld: de jonge leraar trouwt met de dochter en krijgt een volledige aanstelling aan het gymnasium die hem in staat stelt een mooie woning, "een gepleisterd huis met twee verdiepingen", zo schrijft Tsjechov, te betrekken. Plus een stevige bruidsschat die de jong gehuwden in staat zal stellen een mooi leven te leiden. Het geluk lacht hem meer dan toe. Maar gaandeweg begint onze letterkunde leraar te beseffen dat naast dit wereldje, waarin hij zo'n luilekkerbestaan leidt, nog een andere wereld bestaat. Een wereld, zo schrijft hij in zijn dagboek, "waar meer leven in de brouwerij is, je het uiterste van je zelf vergt, waar je lijdt....". Gaandeweg realiseert hij zich dat zijn schoonvader eigenlijk niet zo'n briljante rector is en dat zijn collega's op het gymnasium tamelijk middelmatig zijn. En ook zijn vrouw die in de kelder van het huis een kleine melkplaats is begonnen met 3 koeien, verliest, al melkende, snel haar aantrekkelijkheid.

Als het voorjaar zicht weer aandient, bedenkt onze leraar hoe heerlijk het zou zijn als hij naar Moskou zou kunnen reizen en daar zijn welvertrouwde kamer weer zou kunnen betrekken. De laatste regels van het verhaal van Tsjechov luiden dan ook: "Waar ben ik, mijn God? Aan alle kanten om mij heen niets dan banaliteiten en gemeenplaatsen. Saaie, nietswaardige mensen, kommetje met room, kannetjes met melk, kakkerlakken, domme vrouwen ..... Er bestaat niets zo erg, niet beledigers, niet smartelijken dan platvloersheid. Ik moet weg van hier, weg, vandaag nog, anders word ik gek".

De moraal van het verhaal is duidelijk. Tsjechov heeft weinig op met een jonge talentvolle schrijver die zijn talenten begraaft in een mooi, maar saai provinciestedje. Nu is het boeiende dat ook in de Bijbel een verhaal voorkomt, waarin iemand zijn talenten begraaft. Letterlijk zelfs. Het is een van de gelijkenissen die verteld worden door Jezus. Een ondernemer die naar het buitenland afreist, vraagt zijn 3 knechten zijn zaak waar te nemen en zolang zijn geld te beheren. Aan zijn eerste knecht geeft hij vijf talenten, aan de tweede knecht twee talenten en de derde knecht ontvang een talent. Na lange tijd komt de ondernemer terug. Hij roept zijn knechten bij elkaar om te horen hoe het is gegaan. De eerste knecht heeft de vijf talenten goed geïnvesteerd en er 10 talenten van gemaakt. Hetzelfde geldt

voor de tweede knecht: hij heeft zijn twee talenten tot vier verdubbeld. De derde knecht heeft uit angst voor mislukking zijn ene talent begraven. Hij graaft zijn talent weer op en geeft het aan de werkgever terug. De werkgever is heel ontevreden met deze in zijn ogen luie knecht, en pakt het talent van hem af en geeft het talent aan de knecht die al 10 talenten heeft.

Ook de Bijbel heeft derhalve weinig op met diegenen die de makkelijkste weg kiezen. Zij het dat in de Bijbel de sanctie direct is: geen durf, dan ook geen geld en ook geen talenten meer. Tsjechov is daarentegen veel subtieler, hij pakt niets af, maar laat het begin van een lijdensweg zien waarin de jonge leraar door zijn makkelijke keuzes in het provinciestedje steeds ongelukkiger zal worden.

Maar in beide verhalen wordt de nodige durf verwacht. En wordt zeker geen korte termijn succes of volledig risicoloos opereren, aanbevolen. Het verhaal van de letterkunde-leraar, dat door Tsjechov veel mooier is beschreven dan ik het hier vertel, heb ik altijd wel in mijn hoofd gehad. Dus bij je besluiten verder kijken dan alleen vandaag; je ambities meer op de lange termijn formuleren. Toch is het mij in de vele personeelsgesprekken die ik in mijn loopbaan met medewerkers heb gehouden, vaak opgevallen hoe weinig mensen echt lange termijn doelen stellen en daar bij hun korte termijn beslissingen rekening mee houden. Zoveel talentvolle mede studenten uit mijn studententijd die ik uiteindelijk in provinciesteden terugvond. Nu wil dat niet zeggen dat dat per definitie verkeerd is, maar ik vrees, met Tsjechov, dat het uiteindelijk wel gaat knagen. Wat voor ons als persoon geldt, geldt natuurlijk ook breder. Zeker in mijn vak, als pensioenuitvoerder, gaat het om een bij uitstek lange-termijn-aanpak. Niet voor niets heet het: de pensioenambitie. Een ambitie die trouwens steeds belangrijker wordt. Als we naar de CBS-statistieken kijken dan zal het niet lang duren of bij vrouwen die 65 jaar zijn geworden, de gemiddelde levensverwachting meer dan 90 jaar zal bedragen. En mannen zitten daar niet ver onder.

Tijd voor een ambitieuze aanpak zou je zeggen. Ten slotte worden dit, ook met het fasegewijs ophogen van de pensioengerechtigde leeftijd, gaandeweg heel veel pensioenjaren die we moeten financieren. Vreemd genoeg doen we in ons land precies het omgekeerde. We verlagen steeds verder de jaarlijkse pensioenopbouw, zodat het pensioen als percentage van het laatste verdiende loon almaar lager uitkomt. Ook neemt de ambitie om de pensioenbedragen te indexeren met de (loon)inflatie steeds meer af. Het kabinet kiest in de meest recente voorstellen voor een nominaal pensioen. Zonder veel ruimte te bieden voor de meer ambitieuze, reële pensioenopbouw. Ik geef toe

dat zo'n aanpak op het eerste gezicht veilig en daarmee verleidelijk kan zijn, maar gold dat ook niet voor onze letterkunde leraar en al helemaal voor de begravende knecht uit de Bijbel?

Hoe ambitieus zijn we eigenlijk nog? Verrassend gaat de discussie over een nieuw pensioencontract daar nauwelijks over. Veel meer over de precieze verdeling van pensioenrechten tussen jong en oud, arm en rijk, man en vrouw, rokers en niet-rokers, etc, etc. Daarover transparant zijn, is uiteraard heel belangrijk, maar hoe transparant zijn we eigenlijk over onze ambities? Snapt iedereen wel dat als je risicoloos belegt, de uitkomst van je pensioen nog wel eens stevig zou kunnen tegenvallen. Voor hen geldt niet de uitspraak van de werkgever in de Bijbel naar zijn twee ondernemende knechten: "over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal ik u zetten". Hoeveel pensioen is er uiteindelijk in de toekomst nog, waarover we ons kunnen zetten?

Nu wordt het de risiconoemers ook niet makkelijk gemaakt. Een van de effecten van het internet, via de sociale media, is dat het aantal stuurlied op de digitale wal exponentieel is toegenomen. En dat geldt ook voor de regulering. Het aantal regels, codes, toezichthouders, onderzoeken is zeer fors opgelopen. Na een crisis allemaal begrijpelijk, maar wie graaft zijn talenten nog op en blijft het op zijn karig studentenkamertje vol houden, om zijn ambities na te streven? Kijk, u zult mij nooit horen zeggen dat de derde knecht vandaag de dag het beleid bepaalt, maar de boodschap is natuurlijk wel dat we meer knechten van de eerste en de tweede soort nodig hebben.

In een land waar de grootste politieke partij in de peilingen, zelfs het opgeven van het EU-lidmaatschap als speerpunt van zijn beleid heeft gemaakt, is dat geen gemakkelijke zaak. Toch blijf ik juist in de ambitieuze talentvollen geloven, en niet in de letterkunde-leraren. En zeker niet uit angst je talenten begraven. Sowieso heb ik weinig met begraven.

Tsjechov trouwens ook niet. Toen hij zich op een prachtige zomerdag klaarmaakte om op de veranda van zijn datsja te gaan lunchen, trok er net een grote begrafenisstoet voorbij. In zijn dagboek schreef Tsjechov: "Toen de stoet voorbij kwam, kon ik niets anders bedenken dan: jouw stoppen ze zo dadelijk zes voet onder de grond en ik ga hier in de zon heerlijk lunchen".

En volgens mij is zo'n lunch precies het volgende punt dat op het programma staat! Ik wens jullie een smakelijke lunch, veel ambitie en wellicht dat jullie op een maandagmorgen nog eens aan me denken.